

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XXXII. De Discursu Sermonum.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

*buscum versantur, Angelos esse, aut Sanctos? Nesciuntne, illos ad suos proprios fines aspirare: & unumquemque proximiorum esse sibi, quam alteri? Nullus itaque est modus moderandis Suspicionibus aptior, quam remedia parare, ac si Suspiciones essent veræ; iis vero fræna injicere, ac si essent falsæ. Eatenus enim Suspiciones ului esse poterunt, ut ita nos comparemus, quod quamvis verum foret, quod *Suspiciamur*, nocere tamen non possit. *Suspiciones*, quas ex se mens colligit, nil sunt nisi inanes bombi. Quæ vero externo artificio aluntur, animisque hominum instillantur susurronum & famigeratorum sermonibus, aculeos habent. Optima certe ratio, expediendi nos, ex impedita hac *Suspicionum* sylva, est libera quædam & aperta illarum declaratio, apud eos, quos suspectos habemus: hinc enim fieri non potest, quin plus cognoscamus, utrum veræ sint, nec ne, quam antea. Hoc simul reddet eum, quem *suspectum* habemus, cautum magis & circumspicuum, ne novam præbeat *Suspicionis* ansam. Sed hoc fieri non oportet cum hominibus pravæ indolis & degeneris: hi enim, ubi semel se *suspectos* sentiant, fideles postmodum nunquam evadent. Proverbium habetur apud *Italos*: *sospetto licentia fede*. Quasi *Suspicio* fide missionem daret: cum potius fidem accendere deberet, ut se ipsam liberaret.*

XXXII.

DE DISCURSU SERMONUM.

Sunt qui in *Sermonibus* affectant potius ingenij laudem, qua in quamcunque partem disputare possint, quam iudicij, in veritate enucleanda: ac si laudabile esset, invenire quid dici possit, non quid taceri debeat. Sunt qui in promptu habent *Locos* aliquos *Communes*, & *Themata*, in quibus luxuriantur, cætera steriles & jejuni; Quod penuriam genus plerumque tædio afficit, & quamprimum notam subierit, in ridiculum evadit. Pars *Sermonis* honorationis, hæc est: ansam *Sermonis* præbere; & rursus eidem moderari, ac ad alia transire; nunc enim quis *Chorem* ducit. Bonum sane, in conversatione & colloquiis familiaribus subinde variare; & *Sermones* circa res præsentibus cum disputationibus; Narrationes cum argumentis; Quæstiones cum positivis; Iocosa cum seriis, immiscere. Satiætatem siquidem & fastidium parit, in aliquo subiecto diutius harere. Quantum ad *Jocos*: Sunt quædam, quæ à loco veluti privilegio, eximi debent; Religio, negotia Republicæ, personæ sublimes, Privatorum negotia majoris momenti; deique casus omnis miserabilis. Nonnullos tamen reperies, quibus ingenia sua obdormiscere videbuntur, nisi acutum aliquem & mordacem *Sarcasum* in quempiam contorserint. Ille *Habitus* omnino coercendus;

Parce Puer stimulis, & fortius utere lovis.

In summa, Discrimen servandum, inter *falsa*, & *amara*. Certe qui *Satyrice* amplectitur *venam*, sicut aliis metum injicit ab ingenio suo, ita ab aliorum memoria metuere debet. Qui interrogatum, & addiscet multa, & placebit in multis; præsertim si quæstiones suas ad captum & peritiam Respondentis adaptet: siquidem occasionem ei præbebit scientiam suam ostendendi; ipse autem novis continuo scientiæ augmentis dotabitur. Molestæ autem ne sint Quæstiones: Id Examinatori convenit. Etiam qui *Sermonis* familia-

ris dignitatem tueri cupit, aliis vices loquendi relinquat: Qui &, si qui adsint, qui dominari in *Sermonibus*, & tempus universonum occupare studeant, illos arte quadam abrumpere sciat, & alios ad loquendum inducere: Sicut *Tibicines* moderari solent saltantibus. Scientiam si quandoque dissimules eorum, quæ scire existimaris, putaberis alias ea scire, quæ nescis. *Sermo* alicujus de se ipso, rarus esse debet, & cum iudicio. Novi quædam, cui sæpe in ore erat, per *Ironiam*: *Oportet et hunc egregie sapientem esse, ita multa de se ipso loquitur*. Vix occurrit casus aliquis, in quo se laudare quis decore possit, præter unum: Is est, si virtutem alterius laudet; Sed eam intelligo virtutem ad quam ipse aspirat. *Sermo* alios pungens & vellicans, parce utendus: Etenim *Sermones familiares* debent esse instar campi aperti, in quo spatari licet: non viæ regis, quæ deducit domum. Noveram *Nobiles* duos, ad partem *Anglia* Occidentalem: quorum alter *Scommatibus* nimio plus indulgebat, sed hospitalis admodum erat; alter autem quarere solebat, à convivis illius prioris, *Dic sodes, annon Scommata aliquod intercesserat in quempiam jactum?* Cui Conviva forte: *Tale aliquid contigit*. At ille, ut pote alterius æmulus, *Satis sciebam, eum prandium bonum malis condimentis corrupturum*. *Sermo* cum discretione præstat *Eloquentiæ*: Et apte loqui, & accommodate, ad personam cum qua colloquimur, efficacius est, quam ornamenta verborum aut *Methodi*, captare. *Continuata ratio* bonæ, absque interlocutione bona, tæditatem monstrat. At replicatio, & interlocutio bona absque facultate *Orationem* continuandi, penuriam, & scientiam minime fundatam, prodit: Quemadmodum in Animalibus videmus, quæ cursu minus valent, flexu maxime agilia esse: Ut fit inter *Leporarium*, & *Leporem*. Circumstantiis nimio pluribus *Orationem* vestire, antequam rem ipsam attingas, tædium parit: iisdem penitus carere, abruptum quiddam est, & ingratum.

XXXIII.

DE PLANTATIONIBUS POPULORUM.

Colonia eminent inter Antiqua & Heroica Opera. Mundus cum adhuc juvenis esset, plures progenuit liberos: nunc senex factus, pauciores. Etenim, non immerito *Colonias* novas, tantquam liberos Nationum antiquiorum duxerim. *Plantationem Populorum* proba in solo puro: intelligo, ubi *Populus* non destruitur, ut *Populus* inferatur: Hoc enim cum fit, *Exstirpatio* profus est, non *Plantatio*. *Plantatio* regionum non abfinitilis est *Plantationis* sylvarum: in quibus de Utilitate capienda nihil cogitandum ante annum vicesimum: Verum fructus uber & locuples, in fine Operis, expectandus. Illud certe, quod præcipue *Colonias*, alias bene successuras, evertit, fuit, fordida illa & avida lucri captatio, sub initiis *Coloniarum*. Verum est, Lucri segetem acceleratam non negliendam, modo cum bono *Colonia* conjuncta sit, sed non ultra. Indignum quiddam & infantum est, cum fax *Populi*, exules, & damnati, in *Colonia* seminarium sumuntur. Quin & *Colonia* ipsam corrumpit & perdit. Hujusmodi enim homines profligati instar errorum degenti nec operi accingens, sed otio se dedent: quin &